

Tajga eller tundra?

Sådan bidrager du til bedre forvaltning af sædgæs

Tekst: Iben Hove Sørensen, Danmarks Jægerforbund & Henning Heldbjerg, Aarhus Universitet

Fotos: Antti Piironen

NATUR/VILDTFORVALTNING:

Selvom der ikke skelnes mellem tajga- og tundrasædgæs i dansk jagtlovgivning, er det vigtigt, at de danske jægere i højere grad bidrager til indsamling af viden om de to underarter af sædgås.

Begge underarter af sædgås opholder sig i Danmark om vinteren, og de senere år er vi blevet langt mere opmærksomme på behovet for særskilt forvaltning af tajga- og tundrasædgæs. Men vi mangler fortsat viden om deres forekomst og adfærd her i landet.

Internationalt overblik

Hvor tundrasædgåsen som de fleste andre gåsebestande i Europa er i støt fremgang, har tajgasædgåsen oplevet markant tilbagegang, og antallet af fugle faldt fra omkring 100.000 individer i 1990'erne til 63.000 i 2009. For at sikre, at alle udbredelseslande samarbejder om at vende den negative udvikling, har tajgasædgås siden 2015 haft sin egen internationale forvaltningsplan under Vandfugleaftalen (AEWA). Hvert år drøftes den aktuelle status i en international arbejdsgruppe nedsat af AEWA, og i den forbindelse træffes også beslutninger af

stor betydning for jægerne. Udviklingen i bestanden har nemlig afgørende betydning for, hvorvidt jagt på tajgasædgås overhovedet kan accepteres i de involverede lande.

Forvaltningsplanen omfatter i alt fire delbestande af tajgasædgås, hvoraf to – den vestlige og den centrale – opholder sig i Danmark undervejs på trækket og som overvintrende gæster. Disse bestande yngler nordøst for os i Norge, Sverige, Finland og Rusland, og længden af deres ophold her i landet afhænger blandt andet af vinterens hårdhed. Er der meget koldt, trækker de videre til Tyskland, og i milde vintre bliver en større andel af gæssene i Sverige.

Den vestlige bestand er meget lille (p.t. omkring 1.350 individer) og er derfor fredet i hele udbredelsesområdet, mens den centrale bestand er udsat for jagt i Rusland, Finland, Sverige og Danmark. Den internationale forvaltningsplan tillader nemlig begrænset jagt på tajgasædgås til trods for planens overordnede mål om en øget bestand. Foreløbig kan der nedlægges en samlet kvote på 3 % af den centrale bestand hvert år, og kvoten fastsættes årligt på baggrund af bestandsoptællinger. Den

samlede kvote i den aktuelle jagtsæson er fastsat til 1.740 fugle, hvoraf 174 (10%) må nedlægges i Danmark.

Hvis forvaltningsplanen og det internationale samarbejde skal forblive en succes, er det naturligvis påkrævet, at de enkelte lande sørger for at leve op til deres del af aftalen. Det indebærer blandt andet at sikre, at den tilladte kvote overholdes.

Begrænset jagttid i Danmark

Siden 1994, hvor sædgåsen blev fredet i det nordlige Jylland, er jagttiden ad flere omgange blevet yderligere begrænset – såvel geografisk som tidsmæssigt – så der nu kun er jagttid på sædgås i Lolland, Guldborgsund og Vordingborg Kommuner i perioden fra 1. september til 30. november. Disse begrænsninger er alle indført for at beskytte tajgasædgæssene. Den aktuelle jagttid giver kun mulighed for at jage sædgæs i områder og perioder, hvor forekomsten domineres af tundrasædgæs, ligesom den totalfreder den vestlige bestand af tajgasædgæs, der i Danmark primært opholder sig i Nordvestjylland.

Derfor er det bekymrende, at over halvdelen af de nedlagte sædgæs de foregående år er blevet indberettet fra

områder uden jagttid på arten. I jagtsæsonen 2018/19 var der dog en markant forbedring at spore, idet tre fjerdedele af sædgæssene blev nedlagt i kommuner med jagttid på arten. Dette er en glædelig nyhed, men der er fortsat behov for at opfordre til forsigtighed under gåsejagten, særligt i Nordvestjylland hvor tajgasædgæssene fra den lille vestlige bestand opholder sig. Af de 173 sædgæs, der i sæsonen 2018/19 er indberettet fra områder uden jagttid på arten, er 11 nedlagt i områder, der i vinterhalvåret huser individer fra den vestlige bestand.

Tag hovedet under armen – efter jagten

Danmark har altså valgt at leve op til kvoten ved geografisk og tidsmæssigt at fokusere jagten på tundrasædgæs. Erfarne ornitologer tæller flokke af levende gæs flere gange om året, og de er i stand til at skelne mellem tajga- og tundrasædgæs. For at sikre, at jagttiden er fastsat rigtigt, har vi dog også brug for et nærmere kendskab til fore-

komsten af de to underarter i udbyttet. Uanset om man observerer gæssene på afstand eller står med en nedlagt gås i hånden, er det en opgave for eksperter at skelne mellem tajga- og tundrasædgæs. Derfor koordineres tællinger i alle udbredelseslande fra et gåseforvaltnings-datacenter på Aarhus Universitet, og data om nedlagte gæs indsamles i samarbejde mellem Danmarks Jægerforbund og Vingeundersøgelsen ved Aarhus Universitet.

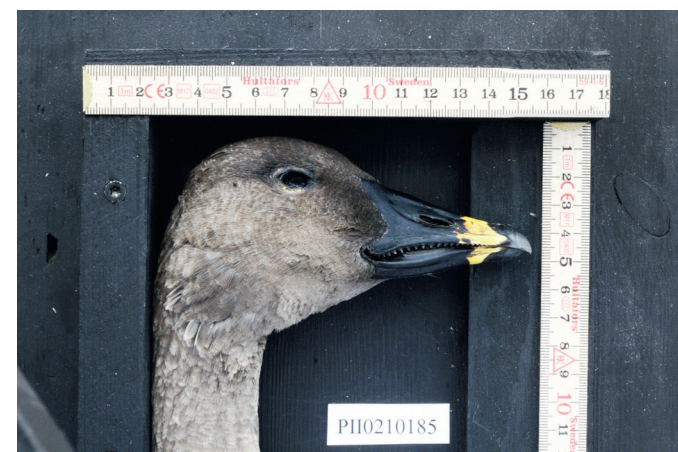
Det er vigtigt, at jægerne bidrager til at indsamle den nødvendige viden for at sikre en bæredygtig jagt. Vi har brug for mange flere hoveder og haler fra nedlagte sædgæs, og du kan bidrage til denne undersøgelse ved at indlevere hoveder og haler fra dine nedlagte sædgæs til Danmarks Jægerforbund eller indsende dem til Vingeundersøgelsen (se s. 17 i dette blad). Kontakt DJ's vildt- og naturkonsulent, Lene Midtgaard (88 88 75 65), eller trækvildtkonsulent Iben Hove Sørensen (88 88 75 26) for at aftale indlevering eller afhentning af hoveder og

haler. Du kan også indsende billeder af gåsens hoved, hale og vinge, men de to underarter kan ikke adskilles på baggrund af indsendte vinger alene. Husk at angive nedlægningsdato og lokalitet, uanset om du indsender/afleverer hoved og halefjer eller fotos.

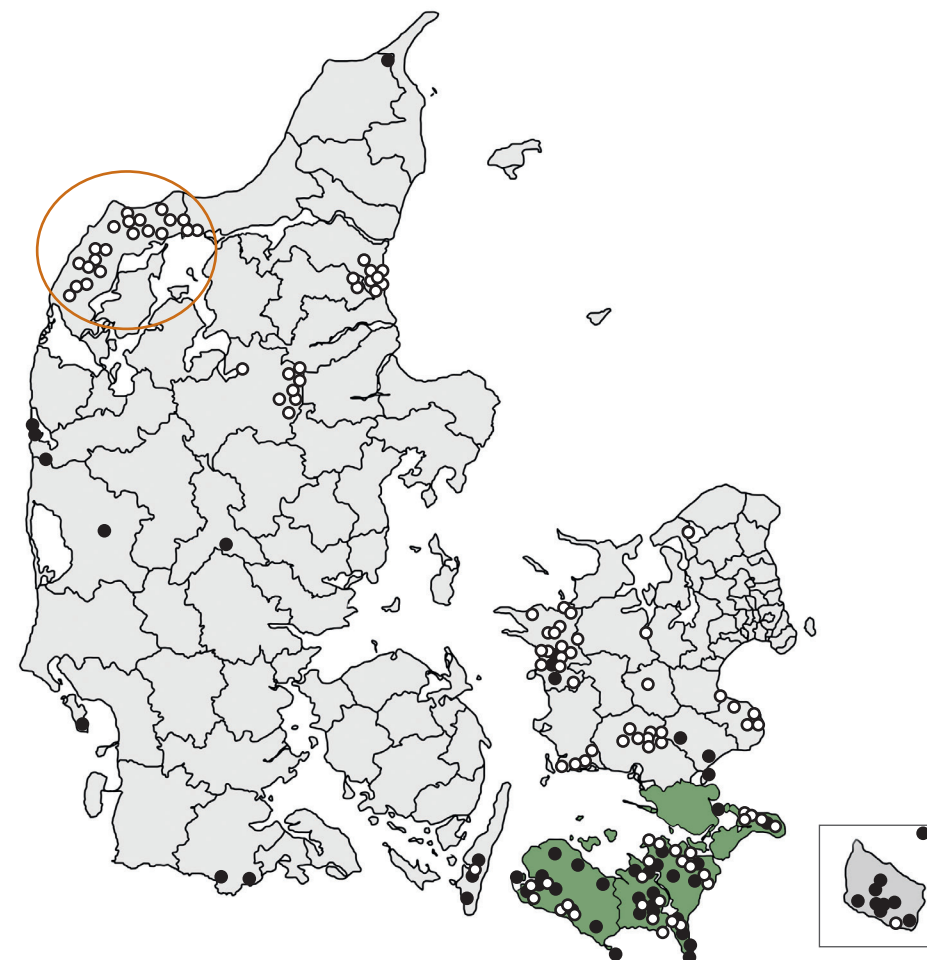
Hvordan overholdes kvoten i de andre lande?

I Finland har tajgasædgåsen været fredet i flere år, fordi man ønskede at få bestanden på fode igen. Sædgåsen er en højt skattet vildtart blandt de finske jægere, men de har frivilligt forlænget fredningen i de områder, hvor tajgasædgåsen yngler. Dermed har de primært nedlagt tundrasædgæs, og i den seneste sæson blev kun 15 tajgasædgæs nedlagt i Finland, selvom den tildelte kvote var langt højere. Finske jægere har desuden bidraget aktivt til fangst og ringmærkning af ynglende sædgæs for at sikre indsamling af viden om gæssenes færden. Genmelding af disse ringe, hvis gæssene nedlægges eller observeres i Danmark, er naturligvis også af stor værdi.

I Sverige nedlægges en del sædgæs i forbindelse med regulering, og det er uklart, hvor mange der nedlægges i alt. Det er også uklart, hvor stor en del af de nedlagte gæs, der er tajgasædgæs. Der er igangsat en indsamling af hoveder fra nedlagte sædgæs, men resultatet er endnu ikke offentligt tilgængeligt. ihs@jaegerne.dk hh@bios.au.dk

I Finland indsender jægerne også hoveder af nedlagte sædgæs. Disse er ved DNA-analyse bestemt til at være hhv. en tajgasædgås (*Anser fabalis fabalis*) (venstre) og en tundrasædgås (*Anser fabalis rossicus*) (højre). Fotos: Antti Piironen.

Observationer af flokke på mindst 50 individer af hhv. tajgasædgæs (hvide prikker) og tundrasædgæs (sorte prikker) i perioden 1/9 til 31/1 de seneste fem år. I Nordvestjylland er forekomsten af tajgasædgæs fra den vestlige bestand markeret med en orange ring. Kommuner med jagttid på sædgås er markeret med grønt. Oplysninger om gæssenes forekomst stammer fra DOFbasen.dk.

En gruppe finske jægere har de senere år bidraget aktivt til fangst og ringmærkning af ynglende tajgasædgæs. Denne gås er desuden blevet forsynet med en GPS-sender. Foto: Antti Piironen.